FLORA SINGULAR DE SILS

Veronica acinifolia

Veronica acinifolia L.
Scrophulariaceae (ESCROFULARIÀCIES)

INTRODUCCIÓ: en aquesta nota breu volem donar a conèixer ***Veronica acinifolia*** una diminuta planta del popular gènere de les veròniques que va passar durant molt de temps com una total desconeguda tant pel coneixement científic com pel popular, d'aquí que no tingui cap nom comú en català.

Veronica acinifolia és una espècie molt poc comuna als Països Catalans i l'àrea geogràfica on és més abundant és, justament, la comarca de la Selva: Breda, Brunyola, Caldes de Malavella, Hostalric, Maçanet, Massanas, Santa Coloma de Farners i Sils (en les pollancredes de l'antic estany, vegeu figura 1).

Fora de la nostra comarca també es desenvolupa en algun punt del Rosselló, del Capcir, de la Baixa Cerdanya i a l'illa de Mallorca però sempre en zones molt reduïdes (vegeu figura 3).

Pel que fa a la història de les recol.lecions, el primer botànic a trobar-la de la comarca de la Selva fou Joan Cadevall de les rodalies de Vidreres (CADEVALL, 1913-1937), tot seguit, el Dr. Font i Quer també l'herboritzà de Santa Coloma de Farners i de Maçanes. Posteriorment diversos autors, amb llurs noves troballes, han anat definint la corologia d'aquesta espècie (MONTSERRAT, 1968; VIÑAS, 1984; VILAR 1987; GUTIÈRREZ 1998; MERCADAL *et al.* 2001).

DESCRIPCIÓ DE LA PLANTA: herba anual molt menuda de 5 a 20 cm d'alçada; tija ascendent, pubescent glandulosa, simple o poc ramificada; fulles lleugerament dentades, oposades i curtament peciolades; longuitud dels pedicel.les (2-7 mm) molt superiors a la dels calzes (1-3 mm) -caràcter característic de la planta-; flors en raïm lax, corol.la de 2-3 mm d'un blau viu; càpsula comprimida (2 x 3 mm) no ultrapasada per l'estil (vegeu foto 1 i figura 2).

FLORACIÓ: de l'abril al juny.

HÀBITAT ALS PAÏSOS CATALANS: terrenys silicics, en pradells anuals temporalment inundats (*Isoetion*) i plantacions d'arbres de ribera de sòls humits i que periòdicament són llaurades.

ÀREA GEOGRÀFICA GENERAL: planta mediterrània (península Ibèrica fins al Pròxim Orient) i atlàntica (França i Portugal) (vegeu figura 3).

USOS I VIRTUTS: no coneixem cap utilitat atribuida a aquesta espècie, en canvi, a la resta d'Europa continental on ***veronica acinifola*** és abundant és considerada com una mala herba dels conreus de regadiu.

Figura 1. Distribució de ***Linaria spartea*** en el terme municipal de Sils (vegeu el punt negre - ● -). El punt marca la zona on hem recol.lectat la planta però aquesta espècie es deu distribuir en bona part de les pollancres perifèriques de l'estany que no resten massa temps inundades.

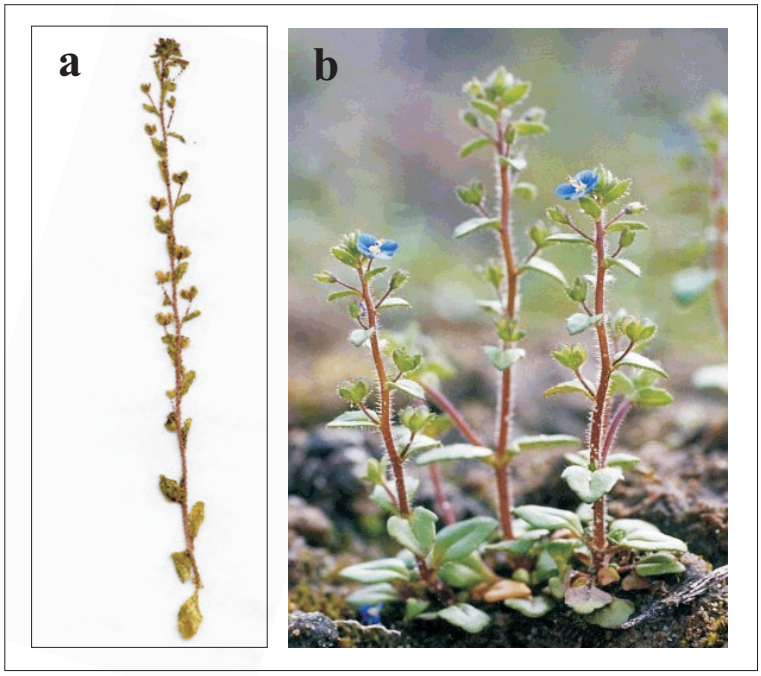

Foto 1. ***Veronica acinifolia***. a. Plec d'herbari del mòdul de Sils de l'Escola Taller la Selva recollit a l'antic estany de Sils. B. Estat fresc de la planta.

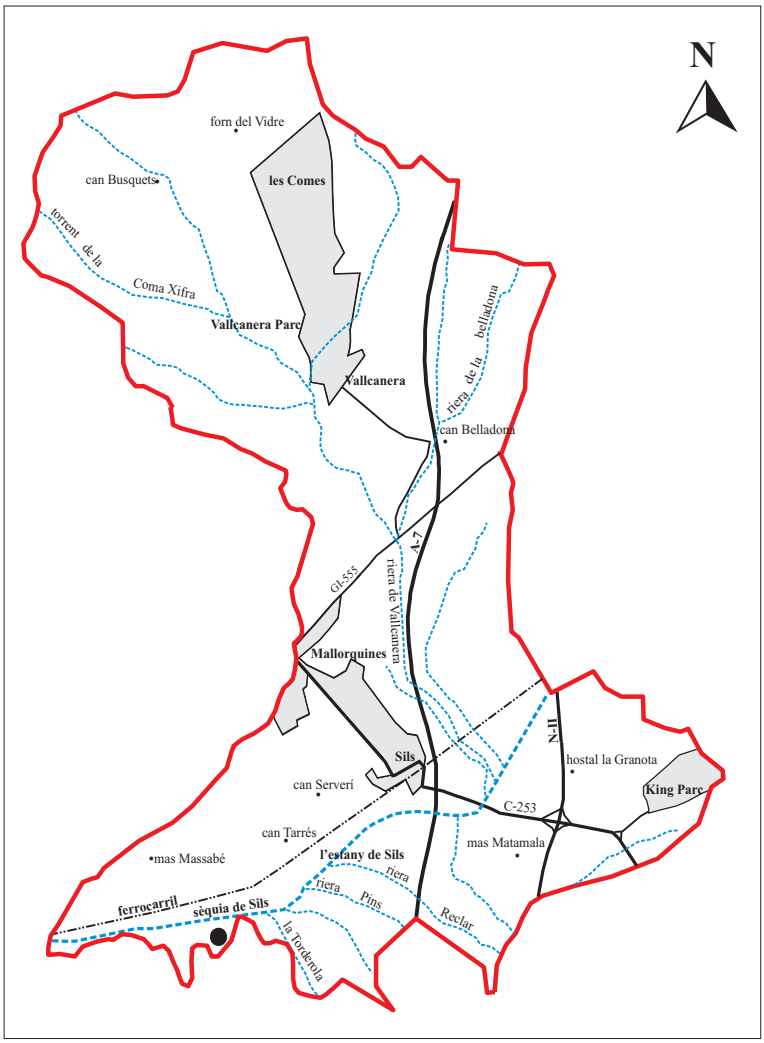

ETIMOLOGIA: -*Veronica,* *gènere dedicat a Santa Veronica*; ***-acinifolia*** del llatí ***acinos,*** nom antic emprat per denominar l'Alfàbrega borda (*Calamintha acinos*).- ***folia,*** fulles. És a dir , la verònica de fulles semblant a les de l'alfàbrega borda, fent referència a la similitud de les fulles d'ambdues espècies.
En Català no coneixem cap nom per denomiar aquesta planta car la seva distribució tan reduïda ha permès que passés de llarg per l'etimologia popular. En tot cas, un possible neologisme podria ser: VERÒNICA DE FULLES D'ALFÀBREGA BORDA o simplement VERONICA ACINIFOLIA com ja s'empra en altres països europeus.

GLOSSARI:
Calze: *m.* Embolcall extern de la flor, format per sèpals, generalment verd i poc vistós.
Càpsula: *f.* Fruit sec., provinent de la soldadura de diversos carpels, que a la maturitat s'obre deixant lliures les llavors.
Corol.la: *f.* Conjunt de petals d'una flor.
Estigma m. Part apical del pistil de la flor que rep el pol·len.
Estil m. Prolongament filiforme de l'ovari, que sosté l'estigma.
Glandulós -osa *adj.* Que té o conté glàndules.
Neologisme *m.* Unitat lèxica nova, formalment o semànticament, creada en una llengua per les pròpies regles de formació de mots o manllevada a una altra llengua.
Oposat-ada: *adj.* Dit de les fulles inserides en posició enfrontada, dues a cada nus.
Pecíol *m.* Peu més o menys semblant a una tija, que suporta la làmina d'una fulla.
Pedicel.le *m.* Peu o suport d'una flor.
Pistil *m.* Òrgan floral femení que enclou dintre seu els primordis seminals, que consta d'ovari, d'estil i d'estigma.
Pubescent *adj.* Cobert de pèls curts, fins i suaus.
Raïm: *m.* Inflorescència que consta d'un eix sobre el qual s'insereixen flors pedicel·lades.

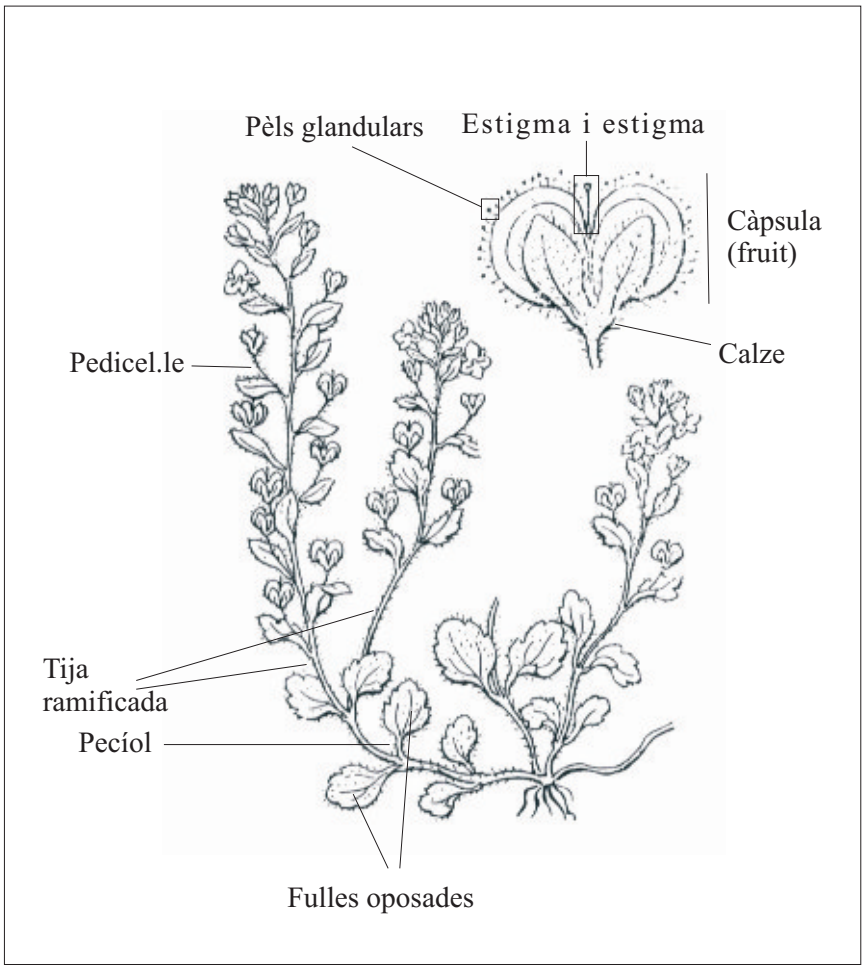

Figura 2. Il.lustració de ***Veronica acinifolia***
Font: Adaptat de COSTE (1901)

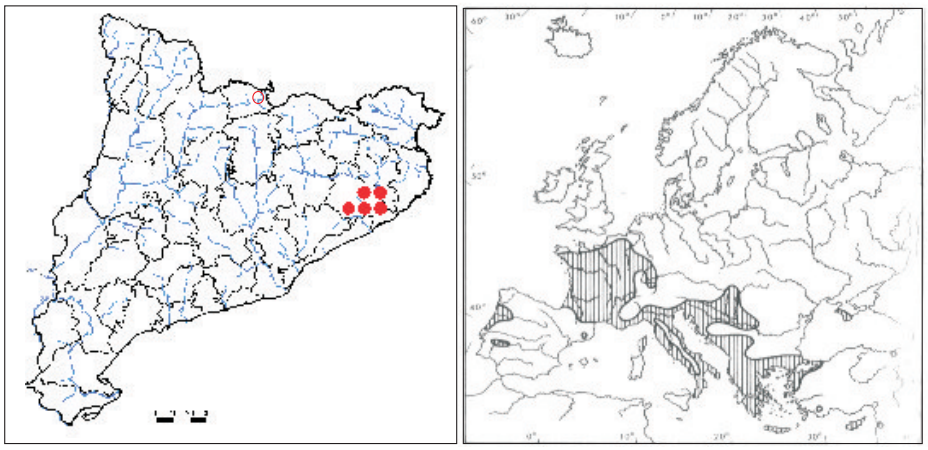

Figura 3. Distribució de ***Veronica acinifolia*** a Catalunya i a Europa. Cercle blanc dada poc precisa, cercle de color dada precisa
Font: Adaptat de GENERALITAT DE CATALUNYA, 2002; BOLÒS & VIGO, 1995

BIBLIOGAFIA:

BOLÒS, O. de. & VIGO, J. 1995. *Flora dels Països Catalans, III*. (1ed.). Barcino. Barcelona.
CADEVALL, J.; (amb la col.laboració de P. FONT I QUER; ROTHMALER, W. & SALLENT, A.). 1913-1937. *Flora de Catalunya*. Inst. Est. Cat. Barcelona.
COSTE, H. 1901. *Flore descriptive et illustrée de la France de la Corse et des contrées limitrophes*. Librairie scientifique et technique Albert Blanchard. Paris.
GENERALITAT DE CATALUNYA (2002). Base de dades de Biodiversitat. Http://biodiver.Bio.ub.es/biocat/homepage.htlm.
GUTIÉRREZ, C. 1998. Novetats florístiques per al Montseny i el Montnegre. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 66: 59-62.
MERCADAL, G.; VILAR, L. & VIÑAS, X. 2001. Els prats de dall de la plana de la Selva, l'últim hàbitat per a diverses plantes higròfiles a terra baixa. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 69: 19-24.
MONTSERRAT, P. 1968. *Flora de la Cordillera Litoral Catalana (porción comprendida entre los ríos Besós y Tordera)*. Edició de la Caixa d'Estalvis de Mataró. Mataró. .
VILAR, L. 1987. *Flora i vegetació de la Selva*. Tesi doctoral inèdita. UAB.
VIÑAS, X. 1984. *Flora i vegetació de la zona compresa entre les capçaleres de les rieres de Benaula, de Gotarra i de Vidreres (Gironès-la Selva)*. Tesina inèdita. UAB.

Gabriel Mercadal i Corominas
Escola Taller la Selva, mòdul de Sils